

Ceskoslovenský týdeník-Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung-Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den, 15. JULI 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHEWEIZ) Nr. 29. • PREIS S. FR. 1.00

S ČÍM SOUHLASÍME...

SVĚTOVÁ INFLACE

Ceny potravin stouply loni ve Spojených státech o dvacet procent a nejhorší zdražení se projevilo u potravin, které patří k jídelnímu lístku lidí s nižšími příjmy. Nepřekvapuje, že z inflace se stala výbušná politická otázka: nedávnej výzkum Gallupova ústavu zjistil, že voliče zajímá dráhoty více než Watergate.

Američané, kteří se dlouho považovali za nezranitelné — nesou inflaci jako zvlášť těžkou ránu. Ale to, co se děje ve Spojených státech, je jen část širší, nebezpečnější, světové inflační choroby. Inflace se dnes jako středověká epidemie zlobně šíří ze země do země a nakazila téměř všechny státy současně. A důsledky mezinárodní inflační spirály jdou daleko za hospodářství: patří k nim zostření společenských rozporů a otřes hodnot, neboť inflace odměňuje spekulaci a trestá sporičnost. Největší nebezpečí je v tom, že inflace nakonec oslabí důvěru v demokratické vlády a instituce a připraví půdu pro náhlé, násilné výkyvy ke krajní pravici nebo levici.

Rozmáhá se nepřijemný pocit, že nikdo vlastně neví, co s inflací počít. Proti tomuto zoufalství nejsou chráněni ani odborníci. Inflace zuří nyní všude. Nezaleží na politické orientaci. Řecko, ovládané pravocílovou vojenskou diktaturou, vrávorá v 33-procentní inflaci — je to nejhorší inflace v Evropě. Konserativní Švýcarsko, dlouho považované za baštu finanční prozíravosti, má roční inflační vzestup o 12 procent.

Některé příčiny nynější inflace můžeme snadno zjistit a zdá se, že nejsou trvalé. Velkou část celkového zdražení potravin zavinila škoda nešťastných okolností. Neobvykle špatné počasí na celém světě v roce 1972 mělo na mnoha místech za následek katastrofálně nízkou sklizeň a tak se zhoršil nedostatek pšenice, kukuřice, sojových bobů a jiných krmiv. Rekordní sklizeň, která se nyní očekává ve Spojených státech, v Sovětském svazu a v Austrálii, by měla v druhé polovině roku aspoň pomalým tržnívě zdražování potravin.

Země, které těží olej, využily paniky, způsobené arabským bojkotem. Zčtyřnásobily cenu nafty. Země, které olej dovážejí, budou muset letos do olej zaplatit při nejmenším o

40 miliard dolarů víc než loni. Ale je možné, že nyní ceny oleje poněkud poklesnou. Jiné mocné síly ovšem podporují inflační horečku. Rostoucí počet investorů na celém světě ztratil důvěru v cenu papírových peněz; rychle se snaží zbavit se svých stále lacinějších dolarů, liber — franků a jenů a kupuje věci, o nichž se domnívá, že mají solidní a hmatatelnou hodnotu: pozemky, umělecké předměty, starožitnosti, zemědělské plodiny, kovy. Stoupající ceny obrazů a klenotů nemusí průměrný spotřebitel považovat za životně důležitý problém. Skupování plodin však poškodilo každého.

Nejlepší slib, jaký vlády v této situaci mohou dát občanům, je, že se možná — ke konci roku inflace poněkud zmírní. Ve Spojených státech na příklad Nixonova vláda předpovídá, že se inflace koncem roku zpomalí na 5 až 6 procent. Ale i tento nepřilíživě utěšitelný scénář by se mohl pokazit, kdyby si odbory vynutily splnění náročných požadavků. Předseda odborů George Meany a jiní předáci mluví ve Spojených státech o tom, že by se mělo usilovat o roční zvýšení mezd a vedlejších požitků o 10 procent nebo i víc. Japonské odbory žádají, aby se v celém hospodářství zvýšily mzdy o 30 procent; tím by se do inflačního ohně přilil další olej. Skutečnost, že se v Americe nepodařilo držet ceny na uzdě, je zvláště skličující, protože hospodářství Spojených států má obrovský vliv na světovou ekonomii.

Time

LÉČBA INFLACE

Ve Spojených státech a na celém světě se z inflace stal nečekaně těžký a nepochopitelně složitý problém. Někteří ekonomové ji považují za ryze monetární jev, vyvolaný nadměrným vydáváním peněz a úvěrů. Nutno přiznat, že všeobecná nemoc, nazývaná inflací, by byla rychle potlačena, kdyby se vláda vzbouřila k tvrdému zásahu: kdyby zastavila proud peněz a úvěrů, kdyby omezila federální výdaje nebo zvýšila daň. Ale tvrdá politika, která by rychle odstranila inflaci, by mohla uvrhnout hospodářství do hluboké deprese — a tuto léčbu by většina lidí považovala za horší než samu

(Pokrač. na str. 7)

BONN - PAŘÍŽ

Francouzsko-západoněmecká spolupráce se teď všeobecně přisuzuje ještě větší význam než dříve. Za dané situace v Evropském hospodářském společenství, které trpí krizovými zjevy v Itálii a ve Velké Británii, jsou Francie a Německá spolková republika více než kdykoliv předtím jeho nosnými pilíři. Spolupráce mezi Paříží a Bonnem je nyní z hlediska celoevropského zájmu snad ještě důležitější než z hlediska bilaterálních zájmů obou partnerů. Proto také není správné hovořit o vytváření jakési izolované osy Paříž-Bonn.

V obou hlavních městech se ostatně taková definice odmítá. Proti osamělé francouzsko-západoněmecké partnerství za jádro evropského společenství nebyly však slyšet žádné námitky. Po francouzsko-západoněmeckých konzultacích v Bonnu prohlásil prezident Giscard d'Estaing příznivě, že jeho první návštěva v hlavním městě spolkové republiky od převzetí nejvyšší funkce byla mezníkem na cestě k vy-

budování evropského politického společenství. Bilaterální problémy mezi Paříží a Bonnem prakticky neexistují. Giscard d'Estaing poukázal sice na historický význam této skutečnosti, ale tím už také konstatoval, že se francouzsko-západoněmecké po-

radly na nejvyšší úrovni mohly soustředit takřka výlučně na problémy multilaterální. Koneckonců je, jak prohlásil kancléř Schmidt, i úsilí o to, aby hospodářský vývoj ve Francii nezaostával za vývojem ve spolkové re-

(Pokrač. na str. 4)

Telegraficky ze světa

Přestože USA hodlají jednat na nejvyšší úrovni s představiteli palestinských organizací v rámci upevnění míru na Středním východě, Izrael ze své strany nic podobného učinit nehodlá. Prohlásil to ministerský předseda Yitzak Rabin. • Bývalý starosta New Yorku, John V. Lindsay přijal roli amerického senátora v detektivním filmu, který se natáčí ve Francii. Lindsay svou vysokou štiplou postavou a mladistvým zjevem vždy vypadal spíš jako filmová hvězda než jako starosta. • První oběti argentinských nepokojů po Peronově smrti se stal někdejší ministr vnitra Mor Roig, kterého 4 banditi zastřelili v osamělé restauraci na pokraji Buenos Aires. • Už 130.000 osob onemocnělo v Indii neštovicemi. Hlášeno je 25.000 úmrtí. • Ve Washingtonu byly zahájeny rozhovory mezi USA a východním Německem o možnosti navázat oficiální diplomatické styky. • Po stoletích půdních erozí a katastrofálních denundací začíná Island znovu pěstovat lesy, konkrétně zakládat jehličnaté lesní školky. Stromoví, raďa a pomoc všeho druhu dodala Amerika.

O SVOBODĚ SDĚLOVÁNÍ

Také pro demokratickou společnost platí, že rozhlas a televize jsou nejvlivnějšími prostředky s nejmasovější působností. A zejména v této společnosti vyvolává tato skutečnost problémy. Jednotlivé politické strany, směry a organizace mohou mít vlastní nakladatelství, vydávat vlastní noviny a časopisy, nemohou však mít monopol na rozhlasovou nebo televizní stanici. To je nemožné často už z důvodů ryze technických, také finančních, a většinou je to znemožňováno i příslušným zákonem, který tyto sdělovací prostředky chápe jako národní, veřejnou, ve vyjimečných případech státní službu. V každém případě však jako pluralistické těleso, které musí odrážet zájmy a názory všech složek politického, občanského a veřejného života. A problémy vznikají proto, že i tu je praktické

provedení obtížnější, než pouhé stanovení rozumné a spravedlivé teoretické koncepcce.

V totalitních státech takové problémy neexistují vlastně vůbec. Také v Československu se občas pořádají nějaké konference o působnosti a významu rozhlasu a televize. Sporadicky vyjde na toto téma i nějaká ta literatura. Ale vládnoucí politická strana, která řídí všechny — a často i drobné a vedlejší — oblasti společenského života, si hned od začátku zajistila úplný a velmi tvrdý monopol především v těchto dvou sdělovacích prostředcích. Považuje je za nejúčinnější zdroj propagandy, masového ideologického ovlivňování a manipulování veřejnosti. Stranické řízení rozhlasu a televize se objevuje ve všech příslušných dokumentech jako axiom. V praxi oba tyto prostředky také přímo

podléhají ústřednímu výboru KSČ, všichni jejich vedoucí pracovníci také patří do tak zvané nomenklatury ústředního výboru, což zna-

(Pokrač. na str. 7)

KYPERSKÉ KONTRASTY

Svržený kyperský prezident, arcibiskup Makarios je v bezpečí v Londýně. Velká Británie prohlásila, že bude nadále podporovat jeho nároky, ač diplomaticky, nikoli vojensky. Sovětský svaz se rovněž vyslovil jednoznačně pro Makaria. Zato Spojené státy americké zaujaly v tomto případě postoj takřka opačný. Přestože zatím neoznámily, že by snad byly ochotny uznat nový kyperský režim, navázaly už jednání s jeho představiteli. Nový režim je prý vládě US bližší než Makarios.

O ČESKOSLOVENSKU

Nová telekomunikační ústředna Nový "starší"

Základní kámen byl položen v těchto dnech ke stavbě ústřední telekomunikační budovy v Brně. Stavba bude složena ze tří objektů — technologické části, provozní části a energetického centra. Hlavní součástí bude tranzitní ústředna, která je základem meziměstského a mezinárodního styku. Brnu, jako dějiště mezinárodních veletrhů se tak výrazně zlepšila možnost automatického spojení. Stavba má být dokončena v roce 1980.

Zemřel F. Götz

V Praze zemřel 9. července ve věku 80 let profesor František Götz, divadelní historik a pedagog, po dlouhá léta hlavní dramaturg činohry Národního divadla. Vedle bohaté časopisecké činnosti a knih z oboru dějin českého divadelnictví vychoval Götz především na divadelní fakultě pražské Akademie múšických umění celou řadu významných kulturních pracovníků.

Čs. nábytek v Leningradě

Jedno z hlavních nedostatků — nábytek — se dostalo na speciální výstavu do Leningradu. Vystavené vzorky přý ČSSR hodlá do SSSR vyvážet od roku 1976. Zajímavý údaj z této výstavy praví: Sovětský svaz odebtírá 70% nábytku, exportovaného z Československa. Aspoň každý ví, proč tenhle artikl není.

Aeroflot v Bratislavě

V slovenském hlavním městě otevřeli zvláštní zastoupení sovětské letecké společnosti Aeroflot. Jeho představitel Medvědov má zajistit rychlejší a pružnější přepravu mezi Bratislavou a sovětskými městy.

Nejvíce infarktů

Podle mezinárodních statistik vykazuje dnes Československo největší počet onemocnění infarktem v Evropě. Odborníci to přičítají mimo jiné špatné skladbě stravy: nadbytku tuků a cukrů, nedostatku vitaminů a minerálů, jakož i celkově nadměrnému kalorickému příjmu.

Za nedávno odcestovávšího generála Kožanova přijel do Československa nový vysoký představitel sovětských okupačních vojsk. Jeho oficiální titul zní: starší představitel hlavního velení spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy v CSSR. Za tímto dlouhým titulem se teď skrývá generál-plukovník Matvěj Timofějevič Nikitin. Krátce po příjezdu navštívil Nikitin G. Husáka.

Zařízení pro Brazílii

Čs. podnik Škoda dodá kompletní zařízení pro parní elektrárnu Sutelca v brazilském státě Santa Catharina. Jde o dva elektrárenské bloky s celkovým výkonem 250 megawattů. Projekt v hodnotě 1 a čtvrt miliardy korun má zahájit provoz v r. 1978.

Lidé nejdou do kina

Československo prožívá opět silnou vlnu nezájmu lidí o filmová představení v kinech. Ústřední ředitel Čs. filmu Purš nedávno přiznal, že za poslední dva roky je celkový trend návštěvnosti silně sestupný. Na podporu většího zájmu pořádá Čs. film celou řadu tzv. "festi-

valů". Toho posledního byl americký film režiséra Bogdanoviche "Co dál, doktore?" (What's up, Doc?)

Rozsudek za převádění

Okresní soud ve Znojmě odsoudil k 8-letému vězení jednoho rakouského firemního řidiče, který loni v říjnu přepravil do Rakouska dvě skupiny východoněmeckých občanů. Při dalším pokusu byl v Československu zadržen. Po odpykání trestu bude řidič z ČSSR vyhoštěn.

Nátěrový kaolin

Podle vlastních údajů je Československo v Evropě prvním a na světě třetím výrobcem nátěrového kaolinu. Této hmoty se používá v papírenství pro scelování pórů v papíru, což umožňuje kvalitnější barevný rotační tisk. Vyrábí se zatím ve staré plavírně kaolinu v Letcích u Plzně. Závod se má v příští pětiletce renovovat.

PLÁN ALŽBĚTA

Kam jdeš? Na CO. "Na co" není otázka, ale odpověď. Ten stručný dialog by bylo možné zaslechnout na kterémkoliv pracovišti, CO je Civilní obrana. Školení, co se zahajuje koncem pracovní doby a protahuje se do večerních hodin. Je povinné. Poodhrňme roušku školení a pochopíme, proč je tak přísně tajné! Jsme na jednom pražském obvodu. Dejme tomu — v Praze 7. Školitel nám sdělil, že atomová válka hrozí, i když Sovětský svaz a osobně soudruh Brežněv s úspěchem usilují o zmírnění mezinárodního napětí. Dovídáme se, že se v případě atomového útoku zachováme podle plánu "Alžběta". Plán nám zatím vyzrazen není. Pro dnešek stačí, když víš, že Praha 7 se má podle tohoto promyšleného plánu odebrat do atomových krytů na — Liberecku. Po úvodu názorný film o atomové válce. Četa CO je v pohotovosti. Projíždí ve vojenských "gaziích" krajem a z ampliónů vyvolává, že se blíží atomová válka. Vyzývá občany, aby zaujali místo v připraveném krytu. Ještě než vyrazíme na cestu — například z Prahy 7 na Liberecko — dostane se nám přesných informací, v které zóně

O rodinných domcích

Na celostátní konferenci v Plzni se projednávaly problémy výstavby rodinných domků. Hlavní formou je tu — jak jinak v nefungujícím stavebnictví? — svépomoc. Takovým způsobem vzniká skoro čtvrtina z celkového objemu nových bytů v této pětiletce. Vláda — neboť tak šetří nedostatkové pracovní síly ve stavebnictví — tuto výstavbu všemožně podporuje. Jenže zase chybí jiné podmínky: dostatek stavební plochy a materiálu, řádná projektová dokumentace a příprava inženýrských sítí a komunikací.

Cikánská negramotnost

Podle údajů Slovenského statistického úřadu je na Slovensku stále ještě 36,560 negramotných cikánů. Z toho nejvíce — skoro 20.000 — na východním Slovensku, hlavně v okresech Poprad, Rožňava a Spišská Nová Ves. Na západním Slovensku je jich nejvíce v okresech Levice a Galanta.

atomového výbuchu se ocitneme:

1. v epicentru (pokyn: nevycházej z krytu třicet dnů); 2. v bezprostřední blízkosti (pokyn: stačí, setrváš-li v krytu deset dnů); 3. nejdále od výbuchu (pokyn: vykekej až opadne atomový prach a po několika desítkách hodin až po třech dnech zajásej, neb jsi zachráněn).

Kdo chce v krytu vydržet — musí jíst. Věz, že stačí, abys k snídani pojedl dva chleby s máslem a vypil půl litru mléka, přes den pak nepotřebuješ víc jak 2.000 kalorií. Napadne tě otázka, kde vzít potraviny. Pověřený funkcionář CO, důchodce Krupička, vše vysvětlí. Sdělí konkrétní zážitky z nedávného cvičení, které se konalo u Brna. Zaznamenáváme téměř doslova:

"Cvičení přihlíželi soudruzi v šestsettrojkách. Měli jsme docela trému. Ale všechno dopadlo výborně, protože jsme byli odměněni medajlema. Ale snad k věci. Dostali jsme za úkol přepadnout vlak — který měl dopravovat potraviny. Zastavení bylo jednoduché, jen hodit bombu — jednalo se pochopitelně pouze o dýmovnici — na koleje před příjíždějící vlak, který se pochopitelně zastaví a my jen vpadneme dovnitř a bereme jídlo. Ano, soudruzi, za války se musí umět jídlo krást.

Ale jízdní řád v teorii a v praxi, to je velké rozdíly. S předností stanice jsme měli dohodnuto, že v deset hodin nula nula hodíme na trať asi dva kilometry za stanicí bombu a vlezeme na vlak. V deset hodin nula nula měl jet nákladní vlak. V deset hodin nula nula házíme dýmovnici na trať a vlak zastavuje. Byl to mezinárodní rychlík z Maďarska, který jel přes Brno do NDR. Jel o půl hodiny později než bylo psáno v jízdním řádu. Kde zůstal očekávaný nákladní vlak, nikdo nevěděl. Bomba byla pohozena, poplašený strojvůdce zastavil, několik lidí omdlelo. My nastoupili, tedy úkol jsme splnili, pak se vše vysvětlilo a bylo to. Soudruzi v šestsettrojkách nám blahopřáli. Akce byla užitečná, je vidět, že připadat bychom uměli..."

Po vzdělávací vložce přichází na řadu další film. Líčí desaktivizaci atomového prachu a instruuje přítomné, jak v konkrétní akci očistit

prach kolem sebe: hadrem jednou otřít, hadr stočit a zakopat do země. Ze zony E se postupuje do zony D, kde bude otřen svrchní oděv — pak rukavice, potom obličej atd. Další záběry ukazují práci na poli: obilí je opatrně obraceno, aby se nezvířil atomový prach... V tom okamžiku zasahuje důchodce Krupička a promítání filmu je přerušeno:

"Soudruzi a soudruzi, tenhle film je z konce padesátých a počátku šedesátých let. Navrhovali ho neodborníci. Dnes dobře víme, že atomový prach na obilí by nás zabil. Film je bohužel poplatný době, nemá cenu, abychom ho dál sledovali. Obilí je, bohužel, zničeno, a my se musíme soustředit na přísun potravin ze zón, které jsou až za oblastí C..."

V závěrečné části dnešního školení nám pracovník CO, důchodce Krupička, udělí několik cenných rad o osobní ochraně:

"Důležité je, abyste přítomní mužové měli za poplachu a hlavně za chemické války kolem sebe ženy. Jejich punčochy jsou nesmírně užitečné. Rychle je strhneme z nohou žen. Jednu ji necháme, jednu si vezmeme pro sebe. Strčíme si ji na hlavu a tak vytvoříme ochranný obal proti prachu a plynu."

Nakonec soudruh Krupička vyjme z aktovky potrhnanou košili, kterou si na školení zvlášť přinesl:

"Ano, soudruzi, košile je moc důležitá při poranění. Kus šikovně odtrhneme a poraněné místo podvážeme. Tyto akce jsou nejrychlejší na jaře nebo za teplého podzimu, kdy máme na sobě jen košili. Jak ale víme, války mohou přijít i v zimě nebo na vedra, a to je pak horší. No uzneíte, soudruzi, a soudruzi, nehraje štěstí velkou roli v našem životě?"

Odcházíme domů a nabádáme manželku, aby zavrhla punčoškové kalhotky. Máme ji přece rádi a co bychom si počali, kdybychom pro ní včas nemohli odtrhnout jednu nohavičku? S láskou si každé ráno navlékáme košili, hlavně natrženou. Co kdyby atomový útok přišel náhle. O nedělich pak soukromě cvičíme úprk z Prahy 7 na Liberecko. V duchu se úpěnlivě modlíme, aby atomový útok přišel na jaře. Ve sněhu a vedrech se utíká špatně. (Zkráceně z římských Listů.)

AMERICKÉ LISTY, Československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu: AMERICKÉ LISTY, Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přikládají se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno: Adresa:

Socialismus a kapitalismus

Ferdinand Peroutka

VII.

Několik už let slovo "výbuch" často se vyskytuje v novinách. Je výbuch vzdělání a umění. Výbuch násilí.

Výbuch žádosti. Výbuch té jednotky, která se nazývá "Já". Výbuch mládeže ovšem. Výbuch kde které společenské skupiny. Ženská otázka vybuchla. Slovo "výbuch" naznačuje rychlost změny a kapitola o budoucnosti musí se skládat ne z tvrzení, nýbrž z otázek. Mysl lidí se mění — a instituce se kymácejí. Jako vždy, změna se svobodněji rozvíjí na demokratickém západě. Zde, kde nad city a myšlenkami není poklop, někdy se zdá, jakoby další vývoj lidstva neměl být rozhodnut ani socialismem ani kapitalismem, ani výrobou ani sociálními opatřeními, nýbrž metafysicky otázkami po smyslu života. Nebo jakoby — v horším případě — měl být rozhodnut pudy.

Socialismus a kapitalismus se sobě podobaly v přesvědčení, že hospodářské síly jsou nejmocnější a určují běh světa. Komunistický socialismus věřil, že hospodářským ukojením bude skončen vývoj lidstva, nastane jakési blažené ustrnutí, jakýsi "Zenit historie". Kapitalismus věřil, že, jestliže se zreformuje, také přivodí harmonii, v níž oslů všech otázek bude utupeno, a někdejší vlk a někdejší beránek budou spát pod jedním stromem. Avšak ohromná výroba a svědomitější rozdělení jejich plodů nezpůsobily takovou harmonii, a reformní kapitalismus se musí cítit zklamán — snad si i může stěžovat na nevědk. Přijal do sebe značné množství socialistických prvků, ale západní člověk druhé poloviny dvacátého století slyší tyto reformy a ve velkých počtech se oddává neurčitěmu a někdy grotesknímu toužení a očekávání. Mládež zasypává nějakou trhlinu v sobě omamnými jedy. Někteří — daleko od myšlenek na socialismus a kapitalismus — hledají útulek v orientálních náboženstvích, u indického gurr, který slibuje klid myslí. Výzkum veřejného mínění odhalil, že celá třetina amerického obyvatelstva věří v existenci d'ábla. Bylo to přijato s poměrným klidem jako něco, s čím se nedá nic dělat. Západní Německo stojí v čele sociální reformy.

Ani tam to nezabránilo vzniku nejradikálnějších, nejbezohlednějších nebo aspoň nejpovídavějších opozičních skupin, které někdy i vypulují banky, aby financovaly revoluci. V Japonsku velké korporace nabízejí dělníkům záruku celoživotního zaměstnání, ale to nehasí var v zemi. Japonští revolucio-

náři mimo jiné, cestují po světě a nabízejí své služby mezinárodnímu terorismu. Kapitalismus a během doby i socialismus stejně budou nuceny hledat, co počít s problémy, jež klade důkladně osvobozená — z tradice uniknuvší lidská mysl. Zatím západ se snaží vstřebat nečekané psychologické proudy, a východ se snaží je zakázat. Na první pohled může se zdát, že diktatura má výhodu, poněvadž může udusit, s čím demokracie musí jednat zdvořile.

Některé staré předpoklady i socialismu i kapitalismu se nesplnily, ani automatická věrnost dělnické třídy k třídnímu boji, ani automatická přichylnost svobodných lidí k vysoké životní úrovni. Kapitalismus se vyznamenal ve výrobě spotřebních věcí, ale musil shledat, že v člo- věku zůstávají otázky, i když se nají a obleče. Sovětský socialismus chtěl spoléhat na bezpodmínečnou trvalost třídního boje. Ale třídní boj vysychá, je-li odloučen od chudoby a bídy, jež Marx popsal s takovým geniem. Tu sovětský socialismus se vpracoval do svého největšího rozporu. Na jedné straně — ovšem — jeho cílem je, musí být dobré, hojné živobytí pro všechny. Jak o sobě praví, s tímto posláním přišel na svět. Na druhé straně však, kdyby toto bylo splněno, proletariát přestane existovat, změní se v jakousi více méně uspokojenou střední třídu, osvojí si opatrnost i vkus malých buržoá a jiné vlastností, které Marxovi a Leninovi připadaly tak opovržením hodné. Z bojových politických důvodů je sovětskému socialismu třeba, aby proletářská idea byla zachována v dobrém stavu. Ještě se nerozhodl uznat, že není možno obojí zároveň, mít a nemít proletáře. Jde proti jeho politickým zájmům — jestliže dělníci příliš rychle přestávají být proletáři a ztrácejí trpké naladění tohoto stavu. Pokud jen tohoto by se týkalo, komunistický socialismus přestal být nebezpečným nepřítelem kapitalismu. Chce-li — jak nepochybně chce — dále ohrožovat kapitalismus, musí nalézt jiný princip. Očividně jej nalézá ve vojenské síle.

Marxovi všechno jeho studium v Britském museu neřeklo, co se bude odehrávat později: že charakter práce se bude měnit, potřebnost některého druhu práce bude klesat a potřebnost jiných stoupat, až to přivodí tichý společenský převrat. Marx nevyvodil důsledky z té pravděpodobnosti, že stroje během doby nahradí velkou spoustu ruční práce a následkem toho počet dělníků rukou klesne a počet jiných pracovníků stoupne, kance-

láře s klapotem psacích strojů se rozrostou a práce, která dotud byla považována za vedlejší vssaje do sebe přebítky práce. V budoucnosti, již Marx neviděl, byly i docela nové, tehdy nepředstavitelné průmysly: průmysl zábavní, sportovní, průmysl informační. Nesmírně větší počet lidí s bílými límci je zaměstnán ve výchovných institucích. Tyto nové druhy práce svou sociální prestiží přitahují lidi více než práce ruční. Tak se stalo, že klasické ruční práce je už menšina, a třídní socialismus tím ztratil svou starobylou základnu. Jeho potíže začínají už v symbolech. Srp a kladivo dobře se vyjímají na praporu. Jak by se na něm vyjímaly psací stroje?

Toto všechno je pravda, ale zároveň více je pravda. Jestliže moderní doba socialismu na jedné straně bere, na druhé mu přidává. Je možno, že logika nových okolností bude působit proti kapitalismu, a on se octne v mnohem kritičtější pozici než býval, když na něj dotíral jen třídní socialismus. Stoleť, které vidělo triumfy kapitalismu, snad na konci se bude dívat na kapitalismus jako na pochybného vůdce v moderním bludišti. Nové skutečnosti přinášejí problémy, na něž nedosáhne kapitalismus, jak existuje. Není jeden, jednotný kapitalismus, je jich mnoho. Kapitalismus žije ohraničen v jednotlivých zemích, a kapitalismus jedné země s chutí se sváří s kapitalismem druhé země. Tušení budoucnosti přišlo na kapitalismus, když se už před delším časem rozhodl utvořit společný evropský trh, k němuž však jeho členové zatím patří jen s větší nebo menší upřímností, a Francie vůbec ne.

Uvedme čtyři okolnosti, které se vymykají moci a zatím i rozhledu roztržistých národních kapitalismů. Jsou to mohutné okolnosti a podporují socialistickou logiku bez zvláštního přičinění socialistů.

1) Atomická síla, vítaná-nevítaná část moderní skutečnosti. Může snad povznést výrobu nad všechny bývalé úrovně, ale není třeba dlouho argumentovat, proč tato takové démonická síla nemůže být prostě darována jednotlivým firmám a světa jejich úsudku. Vznáš se vidina soukromých atomových bomb v době, kdy mezinárodní teror je na vrcholu a kdy také jedinci si častěji berou právo soudit společnost a vyslovovat ortel smrti. Důvody pro společenské vlastnictví atomické síly jsou tak jasné, že nejsou ani disputovány.

2) Soukromé firmy vylévají svůj jed do nesoukromých jezer a nesoukromých řek. Ačkoliv dva hlavní principy

kapitalismu — zisk a soutěž — bývaly plodné, plodnější než kolektivismus, nijak nejsou povolány, aby řešily rychle vzrůstající problém znečišťování okolí a atmosféry. Naopak, půjde-li to, jak ovládnout jedovaté hory lidských odpadků, soukromé firmy patří mezi ty, nad nimiž musí být zavedena kontrola. Tu pak vysvítá tento obraz: kapitalistické podnikání bude dvojnásobně kontrolováno. Jestliže jako pohonné síly bude užívat atomu, bude užívat něčeho, co je ve společenském vlastnictví a může být společností dirigováno sem nebo tam. Jestliže k tomu — v zájmu čistoty země i nebe — bude zavedena kontrola výroby — materiálů, jichž výrobci užívají, ne mnoho zůstane z bývalé suverenity kapitalismu. I bez dekretu o socialisaci výroba bude napůl socialisována, právo na vlastní rozhodování jí napůl bude odpíráno. Jak dlouho trvá, co existuje jen napůl?

3) Inflace na celém světě prorazila meze toho, co v idyllických dobách bylo pokládáno za dovolenou a kontrolovanou inflaci. Jestliže v této cestě do propasti bude pokračováno, může nabýt vel-

ké síly otázka, kdo je spíše schopen toto zastavit, zda systém, který ponechává volnost i nejsobečtějším zájmům skupin, nebo socialismus, třeba i porouchaný, diktatorský socialismus.

4) Otázka surovin byla dlouho zanedbávána těmi, kdo zvykli na klidnou a nerušenou jejich dodávku. Přehlíželi znamení, která ukazovala, že i tato otázka může vybuchnout a že vlastnictví surovin může být zpolitizováno a obráceno jedněmi proti druhým. Bud' se o suroviny povedou války, nebo snad, snad nějaký nadnárodní systém by je mohl jaksi systematicky a rozdělit. To by vypadalo jako skok k světovému socialismu.

(Dokončíme.)

LIDÉ BEZ SOUKROMÍ

Je hořké pomyšlení, že 198 let, která uplynula od prvního novodobého vyhlášení základních lidských práv Spojenými státy americkými — nestačilo k tomu, aby se tato, na pohled zcela přirozená práva se vším všudy a všeobecně prosadila. Zdá se dokonce, že jich, alespoň v části našeho světa, čím dál víc ubývá.

Ideologická kampaň, která právě probíhá v Československu, názorně dokládá, jak si monopolizovaná a svévolná moc zabírá pro sebe stále víc prostoru normálního lidského života, a jak se svým nárokem na kontrolu samotného lidského myšlení vtírá stále hlouběji do oblastí kdysi nedotknutelných. Jestliže kdysi omezovala především takzvaná práva občanská, dnes útočí hlavně na právo, které obvykle nebývá mezi základními právy jmenováno, ale které je bezpochyby jedním z nejvzácnějších lidských duchovních statků — na právo na soukromí.

Z něj se, antropologicky nazíráno, vlastně všechna ostatní práva odvozují. Jestliže požaduje obviněný, aby byl vyslechnut před soudem — uplatňuje vlastně nárok, aby jeho privátní hledisko a nej-

frontovány jako rovnocenný materiál se soustavou zákonů. I všeobecné volební právo je výraz respektu k soukromým potřebám lidí, protože jakožto instituce slouží soukromým přáním a ve své ideální podobě je rovnou praktickou metodou, jak uspořádat společnost podle obrazu člověka. Také právo shromažďovací a právo na svobodný projev jsou vlastně právo na soukromí, převedené do každodenní praxe; prvé uznává společenství, založené na náklonnosti a společném díle za utvářivou společenskou sílu, uznáním druhého práva si společnost zajišťuje trvalou dynamiku svých životních procesů — obstarává si — aby se tak

(Pokrač. na str. 6)

Chcete strávit vaše prázdniny v krásnej prírode?

Chcete sa osviežiť vzduchom voňajúcim priskyricou borovej hory?

NAVŠTÍVTE

SOKOL WOODLANDS letovisko

v krásnych Catskillských horách, len dve hodiny cesty z New York City. • Prvotriedna krajanská kuchyňa, kúpanie, vychádzky do hôr, možnosť ťlnkovania na krásnej Delaware River, kľud a prítom pobavenie. • Primerané ceny, zvláštna zľava pre dlhodobý pobyt. • O rezervácie, alebo bližšie informácie píšete na:

SOKOL WOODLANDS

MAIL ROAD, BARRYVILLE, N. Y. 12719

Telefon 914/956-8413, alebo 201/676-0280

SOVĚTSKÁ
OPOZICE

Sovětská disidenti používají při rozšiřování ilegálních informací a zakázané literatury kromě samizdatu také takzvaný magnetizdat. Samizdatové publikace nejsou totiž samy o sobě dost účinné. Protože jejich vydavatelé nemají k dispozici tiskářské stroje a musejí při jejich tisku používat poměrně primitivní technické prostředky, počet vydaných exemplářů obvykle nepřesahuje několik tisíc a okruh čtenářů je proto omezený. Magnetizdatem je možno proniknout do širšího okruhu zájemců. Je to samizdat magnetofonem natočený na zvukových páscích. Producenti magnetizdatu zachycují jednak programy zahraničních rozhlasových stanic a jednak natáčejí své vlastní originální programy — kritické komentáře k situaci v Sovětském svazu, zakázané knihy, básně, písně a divadelní hry. Mluvené slovo je bezpochyby působivější než slovo tištěné a tajné schůzky, kde se magnetizdatové záběry přehrávají, jsou velmi početně navštěvovány. Po zavedení magnetizdatu vznikla také v SSSR nová forma divadelní tvorby — písňové drama. Informace o magnetizdatu podal západním novinářům sovětský dramaturg a autor filmových libret Alexander Galič, který dostal nedávno výjezdní viza a chce se navrátit usadit v Norsku. Chce pokračovat v psaní divadelních her a s vydavateli ma-

Mezinárodní přehled

gnetizdatu pravidelně spolupracovat. Sacharovův Výbor pro obranu lidských práv ho zvolil — tak jako i spisovatele Solženicyna — dopisujícím členem. Galič o sobě prohlásil, že sice inklinuje k Západu, ale že zůstává pevně spjat s ruským národem a s jeho tradicemi. Na otázku, jaký má on sám a jeho přátelé ve vlasti postoj ke komunismu, odpověděl, že kromě bratří Medvědů sotva který sovětský disident sám sebe pokládá ještě za marxistu nebo leninistu. S velkým uznáním jako o statečném člověku se vyjádřil Galič o Vladimíru Bukovském, který byl počátkem roku 1972 už potřetí odsouzen do vězení a nedávno převezen, i přesto, že má podloměné zdraví, do smutné proslulé Vladimirovské káznice. Poté, co sovětský jaderný fyzik Andrej Sacharov zahájil hladovku, aby upozornil na svobodný svět na utrpení nekonformních sovětských intelektuálů, se Bukovského případ dostal na Západě znovu do popředí zájmu. Západoněmecký týdeník Rheinischer Merkur se o Bukovském rozpísal jako o nejzásadovějším a nejdůležitějším sovětským intelektuálem. Své morální a duchovní kvality prokázal už roku 1967, kdy byl jako 24tiletý student biologie poprvé postaven před soud. Při soudním přelíčení vystoupil jako odvážný a přesvědčivý řečník, který za-

působil i na své soudce. Odsoudili ho na tři roky jako odpůrce socialismu a komunistické vlády, ale na základě velmi vážných důkazů. Vladimír Bukovský nikdy nepropagoval svržení režimu, nikdy neschvaloval násilí. Žádal jen, aby byla dodržována lidská a občanská práva, zakotvená i v sovětské ústavě. Bukovský není ani fanatik, ani snilek, ani suchý teoretik, ani k mučednictví předurčený mystik. Jeho přátelé ho líčí jako vyrovnaného, cílevědomého člověka, který má smysl pro humor, který miluje život, volnost a svobodu a který je ochoten přinášet za své přesvědčení i oběti. Bukovský je synem režimu věrného publicisty, což mu mohlo nemálo usnadnit cestu ke kariéře. Neohlížel se však na materiální výhody. Poslušen svého svědomí zabořil na nebezpečnou cestu duchovní resistance.

Chm

ZMĚNY
V BULHARSKU

V politbyru bulharské komunistické strany došlo k řadě důležitých změn. Tři z pěti kandidátů politbyra byli ze svých funkcí uvolněni, dá se tedy předpokládat, že odešli spíše v nemilosti. Už loni v červenci odešel jeden kandidát politbyra. Todor Živkov počet kandidátů opět doplnil na šest, byli tedy jmenováni hned čtyři noví. V politbyru jsou také dva noví řádní členové. Původně měl tento orgán jedenáct členů, předloni po smrti Bojana Balgaranova počet klesl na deset; po posledních změnách má politbyro dvanáct řádných členů, dvakrát tolik, kolik má kandidátů. Jakousi předzvěstí, že ve vrcholném orgánu dochází ke změnám, bylo prohlášení sofijského parlamentu, který dodatečně do své agendy na jedenáctém zasedání zařadil diskusi o změnách ve Státní radě a ve vládě. Z těchto orgánů pak na doporučení ústředního výboru byli uvolněni Kostadin Gjaurov, Venelin Kocev a Hristo Panajotov; první dva byli zároveň kandidáty politbyra, a o den později ztratili rovněž své stranické funkce. Třetím kandidátem politbyra, který upadl do nemilosti je Ivan Abadžijev, pokládáný už řadu let za Živkovova silného muže a eventuálního nástupce ve funkci prvního tajemníka. Abadžijev začal svou kariéru jako svazácký funkcionář a v roce 1958 se stal dokonce prvním tajemníkem Svazu mládeže. Velký skok vpřed udělal v roce 1966 když se stal kandidátem politbyra. Své postavení dále pak upevnil v roce 1971 kdy se stal ještě navíc tajemníkem ústředního výboru a byl pověřen otázkami zahraniční politiky.

Třem odcházejícím kandidátům politbyra je společné jejich relativní mládí, všichni patří ke střední generaci — Abadžijevovi je 43 let. Také Venelin Kocev začal svou politickou dráhu v bulharském komsomolu, kde do roku 1955 zastával důležité funkce. Potom se stal pracovníkem ústředního výboru a staral se v něm o kulturu a umění. V roce 1966 se stal tajemníkem ústředního výboru a byl pověřen ideologickými otázkami; na desátém sjezdu strany v roce 1971 dosáhl pravděpodobně vrcholu své kariéry — byl zvolen kandidátem politbyra. — O rok později začal jeho sestup; stal se totiž předsedou nově zřízené komise pro otázky životní úrovně a byl ze sekretariátu ústředního výboru přefazen do předsednictva vlády. V této funkci byl tedy takřikajíc zodpovědný za spokojený život bulharských pracujících a dříve nebo později mohl být volán k zodpovědnosti v případě narůstající kritiky. S Kocevem se rovněž dlouho počítalo pro nejvyšší funkce. — Třetí odcházející, Kostadin Gjaurov začal svou kariéru už za války jako drobný stranický funkcionář. Teprve v roce 1962 se mu podařilo na sebe upozornit, když na osmém sjezdu strany kritisoval svého nadřízeného, prvního tajemníka mest. výboru v Plovdivu. Gjaurov se stal jeho nástupcem. V roce 1971 dostal také on nevděčný úkol; strana ho pověřila vedením odborů a politbyro mu uložilo, aby zorganizoval efektivním způsobem takzvané socialistické soutěžení. V této úloze zřejmě selhal.

Z nových řádných členů politbyra, — Griša Filipov je považován za hospodářského odborníka. Kromě svého nového úřadu vykonává ještě řadu jiných; je například prvním místopředsedou Státní plánovací komise a členem Státní rady. Alexander Lilov (ročník 1933) se vypracoval jednak v komsomolu, jednak v Moskvě, kde tři roky studoval po skončení university v Sofii. V letech 1969-1970 byl zástupcem vedoucího oddělení propagandy v ústředním výboru; potom sám vedl oddělení pro kulturu a umění. V roce 1972 se stal tajemníkem ústředního výboru a od té doby byl také zodpovědný za propagandu. Povýšení Filipova a Lilova není předvapením, oba platí za věrné Živkovovy stoupence. Přesto udivuje, že jim byla dána přednost před dalšími stoupenci prvního tajemníka — Pramovem, Kiracovem a Telalovem . . .

PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU

ČILÝ IRÁN

Po loňské arabsko-izraelské válce se Arabové zakupují na západě. Nejčilejší je dosud Irán. Stává se přímým partnerem v gigantických Kruppových závodech v NSR. Bude vlastnit celých pětadvacet procent tohoto impéria. Není dosud známo, jakou sumou se Irán účastní na podnicích, které až donedávna patřily výhradně rodině Kruppových. Její nejstarší představitel, třiašedesátiletý M. Krupp byl Hitlerovým dodavatelem zbraní. Irán bude od Kruppových závodů dostávat "know-how" a obě strany vybudují společný investiční podnik v Zürichu.

BONN — PAŘÍŽ

(Dokonč. ze str. 3)

publice, vytvářením předpokladů pro ekonomický pokrok v celé západní Evropě. Podle Schmidta se při francouzsko-západoněmeckých poradách v Bonnu probíraly především mezinárodní otázky. Schmidt v té souvislosti jmenoval politikou a ekonomickou situací v Evropském hospodářském společenství, konferenci o evropské bezpečnosti a spolupráci, energetické problémy a světovou inflaci. Dosažené dorozumění bylo označeno za dalekosáhlé. Giscard d'Estaing a Schmidt, kteří byli dříve v kontaktu jako ministři financí svých zemí a letos v květnu se takřka současně dostali do nejdůležitějších funkcí, jsou pragmatictí politici příbuzného typu, což nesporně usnadňuje harmonický průběh takových dialogů, k jakým došlo koncem května při neoficiální Schmidtově návštěvě v Paříži a nyní při oficiální pracovní návštěvě francouzského presidenta v Bonnu.

Pro pragmatismus obou politiků mluví například to, že sice zásadně souhlasí s užitečností nové konference nejvyšších představitelů členských zemí Evropského hospodářského společenství — ale dožadují se pečlivých příprav, aby bylo zabezpečeno, že jednání o konkrétních problémech povedou také ke konkrétním výsledkům. Obdobně se podle západoněmeckého vládního mluvčího Boellinga Giscard d'Estaing a Schmidt vyslovili pro takzvanou třetí fázi konference o evropské bezpečnosti a spolupráci — to je pro schůzku nejvyšších představitelů všech zúčastněných zemí, ale jen za předpokladu, že výsledky druhé fáze nynějších ženevských porad poskytnou k tomu oprávnění. Západoněmecký vládní mluvčí Boelling také oznámil, že o dalším průběhu porad v Ženevě existuje dokonalá jednota názorů bonnské a pařížské vlády. K tomu patří dohoda o tom, že v plánovaném seznamu zásad o neporušitelnosti hranic musí být přihlédnuto specificky k německé situaci.

—liž—

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnosu od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplátíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připsujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN
ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021
aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710
and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

Chruščov a jeho bota v OSN

Přečtete si nový úryvek z testamentu — či z druhého dílu memoárů Nikity Chruščova, který jsme pro vás vybrali z výňatků, uveřejněných nedávno na pokračování v americkém týdeníku Time a v západoněmeckém týdeníku Der Spiegel. První díl Chruščovových pamětí vyšel ve Spojených státech a v západní Evropě v roce 1971. Teď v USA vychází jejich druhý díl. Podotýkáme, že druhý díl pamětí byl redigován podle textů, namluvených Chruščovem na magnetofonové pásky, které byly propašovány na Západ. Pravost pásků byla naše vši pochybnost potvrzena odborníky.

Jako vedoucí sovětské delegace jsem se v roce 1960 zúčastnil v New Yorku 15. zasedání valného shromáždění Spojených národů. Ve formálních debatách a hlasováním se mělo rozhodovat o tom, co se dostane na pořad každodenních jednání v jednotlivých výborech. V každém grémium byly zastoupeny socialistické státy, západní státy a nově utvořené státy, které teprve nedávno dostaly svobodu od svých koloniálních pánů.

To všechno bylo pro mne nové. Jsem starý muž, který prožil ještě dobu před revolucí. Ještě si vzpomínám, že jsem jako mladý člověk četl články o dumě. Ale nikdy jsem nespolečnicoval v demokratických vládních či komunálních orgánech. Tak jsem se tedy po prvé dostal do styku s parlamentem, v kterém byly zastoupeny různé třídy a různé politické systémy. Někdy šlo opravdu do tuhého. Tak například — jedna delegace pokládala za nutné vyjádřit svou nevoli k osobě mluvčího jiné delegace. Naše delegace podporovala návrhy, které přinášely určité výhody jak socialistickým zemím tak zemím třetího světa.

Během projevů vyvstal někdy velký nepokoj... Zejména západní zástupci nesouhlasili s lektérými z těchto návrhů, dělali obstrukce, hluk a bušili do stolů. A tak jsme přešli k tomu, že jsme jim opláceli stejnou. Konečně — bylo to po prvé, co jsem se takového shromáždění zúčastnil. I my jsme tedy začali dělat obstrukce, dupali jsme a tak dále... K vážnému konfliktu došlo kvůli Španělsku. Když byla v průběhu zahajovací slavnosti tradičně rozdělena místa v zasedací síni, měli jsme tu smůlu, že jsme byli umístěni rovnou za španělskou delegací. Vedoucí španělské delegace, ministr zahraničí Castiella, byl stařec s pleší na hlavě. Jeho obličej byl

hubený a plný vrásek. Měl také dlouhý nos. Byl to jinak milý člověk, a kdyby naše vztahy ke Španělsku byly normální, patrně bychom se k němu chovali s patřičným respektem. Ale vztahy obou našich zemí nebyly normální. Naši povinností bylo vyjádřit španělské delegaci a jejímu představiteli naše pohrdání. Ještě před odjezdem do New Yorku mě poprosila soudružka Dolores Ibárruri — La Pasionaria o jednu laskavost: že bych měl použít této příležitosti a odsoudit Francův režim. Od příjezdu do New Yorku jsem o tom neustále přemýšlel. A najednou tomu náhoda chtěla, že jsem seděl rovnou za vedoucím španělské delegace. V myšlenkách jsem d'obal svým nosem do jeho lysiny a představoval jsem si, jak by se při tom asi obličej mé přítelkyně Dolores rozrářil. V průběhu debaty jsem najednou zjistil, že se mi naskytá možnost přece jenom něco říci i o Španělsku. Diskutovalo se o kolonialismu. A tak jsem požádal o slovo. Hovořil jsem o Francově krvavém a reakčním režimu a použil jsem i jiných — mezi komunisty a Francovými odpůrci — běžných výrazů. Tak jsem splnil přání soudružky Dolores Ibárruri. No a nato požádal španělský delegát o slovo, aby mi odpověděl.

Při jeho projevu jsem začal spolu s delegáty jiných socialistických zemí povykovat. Přerušovali jsme řečníka a křičeli jsme na něho. Nakonec jsem zul botu a bušil jsem ji do pultu před sebou.

Pro novináře, kameramany a fotografy to bylo samozřejmě velké sousto! Ale i naši přátelé, když jsme se později setkali, na to dělali vtipy. Ale co na tom záleželo! — Když se pak španělský delegát vrátil na své místo, vyměnili jsme si tvrdá slova. Oba jsme na sebe křičeli. Z ničeho nic se k nám blížil

policista. Nebyl to americký policista, ale policista, který patřil do pořádkového sboru OSN. Velký muž, národností patrně Američan, se mezi mne a španělského delegáta postavil jako nehybná socha. A dal nám jasně najevo, že zakročí, kdyby někdo z nás chtěl použít tělesného násilí. To byl můj největší zážitek v OSN...

PROČ NENÍ VÁLEČEK?

Takovýmito věcmi se zabývá ústřední orgán KSČ Rudé právo v člancích svých redaktorek — citujeme: "Zdědila jsem váleček našťastí po tetince, porcelánový, zdobený kytíčkami, takže mám po starosti. Horší je to s mladými hospodyňkami — protože dřevěný váleček na těsto za 12 Kčs, jak jsem se dočetla v dlouhém seznamu, který vydaly Velkoobchod průmyslovým zbožím Praha, Domáci potřeby a Drobné zboží Středočeský kraj, patří dnes mezi nedostatkové zboží. Šikovný manžel si samozřejmě poradí, pokácí v zahradě strom, váleček ručně vyřeže a ještě navíc udělá prkénko na zeleninu nebo na maso, protože i tyhle výrobky jsou úzkým profilem". To je jen jedna ukázka. V článku i v jiných zprávách se hovoří celkem o 180 různých "malíčkostech", které jsou prý jen "zlomek, zboží, jež často marně sháníme". Jsou mezi nimi např. napínáčky, srpy a kosy, telefonní šňůry, dotekové šrouby — hliníkové pařáky, gumové rukavice, nafukovací hračky, míče atd. Podobné problémy mají i zahrádkáři: není žádné nářadí ani konve. Už dlouho nejsou k dostání kroužky na záclony. Rudé právo shrnuje: "Výroba nemá zájem o malé série, raději platí penále, než plní smlouvy. A lidé pak běhají po obchodech, shánějí, hubují". Příklad: z Prahy a Středočeského kraje pozvaly obchodní organizace zástupce 90 výrobních podniků; přišlo jich 18 a pouze 9 projevilo předběžný zájem a slíbilo, že prověří "výrobní kapacitu". Čin však zatím žádný. Bodejť by si také malé podniky pálily prsty v odvětví, kde je za nějaký čas jakýsi ústřední úřad bude popotahovat za "neoprávněné obohacování".

Především zemědělská družstva a různé výrobní družstevní podniky mají špatné zkušenosti z "kádrování" po roce 1968 a 9, kdy mnoho podnikavých lidí ztratilo zaměstnání jen proto, že byli obviněni z "nepovolené" vedlejší výroby. Tak si zase — v centrálně řízeném socialismu — každý raději hledí svého, "povoleného". A lidé — jak zase po čase napíše Rudé právo — "hubují, shánějí" a ničí si nervy. S.

Generál M. R. Štefánik

PROGRAM

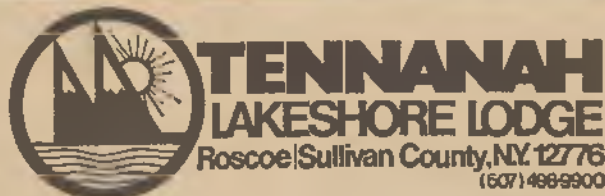
ŠTEFÁNIKOVHO DŇA

ktorý sa koná z príležitosti výročia jeho narodenín v nedeľu 21. júla 1974 popoludní o 2.30 hod. v sokolskom tábore Boonton, N. J.

- 1) Otvorenie slávnosti: Ján Babuška, predseda sboru 12, Newark.
- 2) Štátne hymny.
- 3) Pozdrav Slovenského Sokola: hlavný predseda Adrew Venglarčík.
- 4) Slovenská báseň.
- 5) Pozdrav legionárov: Rev. J. Šefl.
- 6) Česka báseň.
- 7) Spev slovenských piesní: pani Krákorová.
- 8) Slovenský prejav: Bohuš Rapoš.
- 9) Hudobná vložka manželov Zriembrowských.
- 10) Anglický prejav: Rev. Pavel Baránek.
- 11) Cvičenie družstva Slovenského Sokola.
- 12) Rezolúcia o náboženskej perzekúcii v republike: Dr. J. Mrázek.
- 13) Spev slovenských pesničiek: pani Krákorová.
- 14) Sólové vystúpenie slovenských sokoliek.
- 15) Zakončenie a hymnická pieseň: Kto za pravdu horí: spieva obecnstvo.

O hojnú návštevu krajanov prosí

VÝBOR OSLAV

Na krásnou dovolenou nebo weekend

Jen 110 míľ z New York City. • Na horském jezeru (2000 ft vysoko). • Evropské prostředí. • Tennis, Golf, rybaření, volné loďky, pláž. • Útulná restaurace s barem a hudbou pro tanec. • Moderní ubytování. • Přírodní procházky. • Otevřené od května do prosince. • Napište si o barevný prospekt.

Majitelé a vedoucí Dina a Michael Pavélka.

DOMÁCÍ KURS BIBLE

Nabízíme vám zdarma a nezávazně písemný biblický kurs o 20 úkolech.

Jméno

Ulice

Město

CZECH HOME BIBLE COURSE

1228 S. Euclid Avenue

Berwyn, Ill. 60402

SPORT

Ze šesti čs. účastníků, kteří zasáhli do 2. kola bojů v letní fotbalové soutěži — Inter-cup, se nedařilo jen Slávii Praha, která prohrála ve švédském Malmö těsně 2:3. Baník Ostrava porazil IFK Norrköping (Švédsko) 1:0 a stejným poměrem zvítězil trnavský Spartak ve Stockholmu nad místním AIK, a Slovan Bratislava nad FC Keiserslautern (Záp. Německo). Vysoké výhry vybojovaly VSS Košice a Bohemians Praha. Košičtí porazili rakouský Sturm Graz 6:0 a Bohemians západoněmecký celek Fortuna Düsseldorf 4:1. Nedělní výsledky 3. kola: Austria Vídeň-Slávia Praha 2:3, Bohemians Praha-Standard Liège 3:1, Slovan Bratislava-Atvidaberg 1:0, Trnava-Voest Linz 2:1, Ostrava-Légia Varšava 1:1, Lodž-VSS Košice 1:3.

Další úspěchy čs. mužstev v Interpoháru: Slávia — St. Etienne 3:0, VSS Košice — Freija (Dánsko) 6:1, Trnava-Wisla Krakow 2:2, Slovan-

Grasshoppers (Švýcarsko 1:0), Bohemians-KB Kodaň 1:1, Ostrava-Vejle (Dánsko) 2:0. Nový ročník I. fotbalové ligy bude zahájen 17. srpna. V zahajovacím kole se mistr republiky, Slovan Bratislava utká v Praze s Duklou a nováčkové soutěže — Třinec a Jablonec, budou mít za soupeře Nitru a Spartu Praha.

Na strahovském stadionu v Praze se konalo lehkooatletické trojutkáni ČSSR-Maďarsko-Kuba. Čs. reprezentanti vyšli vítězně, když v celkovém hodnocení porazili Maďarsko 201:155 a Kubu 185:133. Na utkáních vytvořil čs. reprezentant Miroslav Ko-dejš evropský rekord v běhu na 440 yardů překážek výkonem 49.4 vt. Překonal tým 13 let starý rekord Itala S. Moraleho.

Na světovém šampionátu v basketbalu v San Chuanu — Portoriko — se čs. reprezentantům nedařilo. První dvě utkání prohráli — s Kubou 60:61 a s Kanadou 75:83 — čímž ztratili naději na získání dobrého umístění. V boji o 9.-14. místo sice porazili Austrálii 88:85, ale podlehli Mexiku poměrem 84:94.

Francouzský Chamoniš se vzdal kandidatury na uspořádání zimních olympijských her 1980. Po odstoupení Chamoniš zůstali jen dva kandidáti: Vancouver v Kanadě a Lake Placid v New Yorku.

—pza—

LIDÉ BEZ SOUKROMÍ...

(Pokrač. ze str. 3)

řeklo — ve vědcích, umělcích a ostatních tvořivých lidech jakési předsunuté hlídky a rozvědky na své cestě kupředu.

Proto ve chvíli, kdy si nějaká vláda vyhradí dohled na lidským soukromím, nad touto nejzazší sférou nedotknutelnosti, nejen že se proviní na základu občanských práv, ale ke své vlastní škodě zmrazí ústrojný proces společenského života. Nemáme-li záruku, že naše otevřenost zasáhne do společnosti jako účinný podnět, ztratíme chuť, nabízet se veřejnému soudu. Budeme-li pak pro svou přímost dokonce ještě kárání, osočování a nakonec i pronásledování, přestane se ke společnosti obracet celou šíří své osobnosti, ale postavíme se k ní jaksi bokem, nejužší stranou sebe sama, abychom své soukromí pokud možno skryli, a tím je ochránili. Společenský proces pak přestane být výslednicí mnohotvárných sil a degeneruje na administrativní schema. Poroste napětí mezi skutečnými potřebami občanů a mocenským příkazem — klimatem života se stane lež a přetvářka.

Jistá míra otevřenosti občanů vůči režimu je bezpodmínečnou potřebou dokonce i pro strnulou diktaturu —

neboť i ona potřebuje vědět, co si lidé opravdu myslí, po čem touží, co je tísní. Nehodlá se ovšem většinou podle toho řídit, ale potřebuje to vědět, aby včas zasáhla. Po desítiletí už používá vyzkoušenou praktiku veřejných zpovědí, sebedmrskání, kajících doznání — institucionálního kolektivního udavačství. Dobývá se do privátního života člověka lživě, oklikou, odzadu a třeba i klíčovou dírkou. Sotva tu ovšem může očekávat občanskou upřímnost a popravdě si ani nedělá velké iluze o lidských sympatiích. O tom svědčí, že se téměř ani nepokouší ze znalostí privátního světa jednotlivce těžit — je ostatně alergická na kontakt s jakoukoli živelností — ale všechno své úsilí obrací k tomu, aby lidskou privátní sféru ovládla. Do důsledku dovedeno to znamená, že si přeje, aby soukromí přestalo být soukromím, aby prostě zaniklo.

Proto si platí udavače, proto kontrolují poštu, proto se neostýchají zadávat dětem úlohy o smýšlení jejich rodičů, proto rozšiřují předběžnou cenzuru na další oblasti. Ale právě proto, že těchto nejpřirozenějších zákonů života nedbají, uniká jim, že právě toto, nejprivátnější lidské soukromí, může být

v podstatě vždycky a za všech okolností uhájeno. Je to totiž právo zgruntu nezadatelné a nezníčitelné, třeba by se i zredukovalo na právo mlčení.

Tak zůstává lidské soukromí pořád ještě i v nejtěžších podmínkách obrovským akumulátorem pravdy a autenticity. Nabíjí se každou neukojenou potřebou. Jeho napětí roste, jak se zmenšuje možnost vyrovnání mezi osobní touhou a mocenským příkazem.

Skandalizace osob atentátem na jejich nezadatelné soukromí, jehož jsme právě v nebyvalé míře svědky ve všech československých sdělovacích prostředcích, má ostrý hrot, který se obrací proti původci této manipulace. Nechceme a v moderním světě už ani nemůžeme žít v trvalém rozštěpení mezi tím, čím vsutku jsme, a tím, čím se máme podle autoritativního příkazu zdát. Naše soukromí proto bude tím větší politickou silou — čím méně společenského prostoru bude mít k dispozici.

Zažili jsme už jednou výbuch potlačeného soukromí jako významný politický fakt — neboť právě že nic jiného než vpád individuálního a soukromého do politiky nebyl ten tolik pomlouvaný pokus o reformu. A tak i dnes je naše soukromí, čím méně se může přirozeně reprodukovat jako společenská síla, Achilovu patou režimu.

JOSEF JEDLIČKA

O ČESKÉM ŠKOLSTVÍ

Ve francouzském časopise, který vydává Mezinárodní liga proti rasismu a který má název *Le Droit de Vivre* — česky "Právo na život" — vyšel obsáhlý text týkající se současné situace školy v Československu. Úvodem k vlastnímu textu čteme v časopise "*Le Droit de Vivre*" na vysvětlenu: *Svědectví, které zde předkládáme, si zaslouží pozornost. Proto, že dochází přímo z Prahy a že poskytuje bezprostřední informaci o tom, co se děje na československých školách. Jeden středoškolský profesor popisuje každodenní školské problémy. První slova, jež napadají čtenáře tohoto textu jsou slova odporu, že je to hanba, když se něco takového může dít. Avšak, bohužel, jsou to pocity, na něž je třeba si zvýkat, má-li být charakterisován život pod nynějším režimem v Československu.*

Od nejtěžšího věku je dítě takovým režimem vedeno ku lži, k tomu, aby se mělo na pozor před ostatními, aby se přetvářovalo, klamalo a udávalo. To, co zde přetiskujeme, není látka k nějakému novému skandálu, nýbrž jednoduše látka skandálu, který je trvalým jevem. Permanentního skandálu. V třicátých letech, za Stalinovy éry byl dán za vzor sovětské mládeži jistý Pavlik Morozov, za to, že denuncoval před úřady svého otce-kulaka. Poučení, které nezůstalo zapomenuto. V roce 1974 se tento Morozov stává skutečným internacionalistou. Dostává se mu československého občanství.

Po tomto úvodě následuje potom ve zhuštěné formě vlastní text — z něhož vyjímáme: "Je tomu dvacet let, co jsem středoškolským profesorem — a musím dnes říci, že jsem byl nucen pochovat všechny iluze, které jsou občas spojovány s tímto povoláním. Jako zázrakem jsem se dostal beze škody všemi čistkami a prověrkami všeho druhu. Podařilo se mi uniknout důsledkům "provokace" jednoho kolegy, který, aby byl dobře zapsán u svých nadřízených — tak říká "zpozoroval", že se mé vyučovací hodiny "odchylují" od oficiální linie. Vadila mu dobrá atmosféra v mé třídě. Kdož ví. V normálních časech by takové jeho pomluvy mohly vyvolat jistě jen úsměv a sotva bych jim kdo

přikládal zvláštní význam. Avšak způsob ostouzení — jakému je postižený v takovém případě vystaven, je charakteristický pro okolnosti, v nichž zde my v tomto čase žijeme. Na našich školách je situace abnormální a to hned dvojím způsobem. I ti nejněrmálnější lidé se totiž snižují ke clownství, aby se vyhnuli nepříjemnostem. Byl jsem vyšetřován, moji žáci byli vyzváni k výpovědím o tom, co je obsahem mých vyučovacích hodin. Na štěstí se mě ujal náš ředitel. Nemá totiž rád politické kariéristy a dělá, co může proti tomu, aby se na škole moc neroztahovali. Šťastnou shodou okolností je ve straně a tak se mu podařilo zachovat své postavení a zachránit i

některé z nás, učitelů a žáků

Myslím, že během těch dvaceti let, co vyučuji, jsem se sám naučil rozumět svým žákům — a že oni mi, na oplátku, také důvěřují. I dnes. Vědí, že mám-li na ně požadavky, je to k jejich dobru. Jak už jsem poznamenal, atmosféra v mé třídě zůstává dobrá a vyznačují se počtené projevy přátelství. To je, za daných okolností stav, který se dá označit za mimořádný. Kdybych toto neměl, nemohl bych učit.

Při vyučování jsem nucen říkat věci, s nimiž nesouhlasím. Moji žáci to vědí. Příští den to po mně opakují. Někteří pasivně, jiní se zřejmou nechutí a někteří se pokoušejí podávat věci tak, aby vynikla absurdita toho, co říkají. Dělán jako bych to nepozoroval, ale je mi úzko při pomýšlení, že by se třída mohla třebaš začít smát anebo že by se žáci mohli zcela otevřeně začít tomu pošklevovat. A v duchu si kladu otázku, kde je mez, kdy už budu nucen něco proti tomu dělat. Což když si někdo z těch žáků začne příliš chválit takovou nepřipustnou shovívavost svého učitele a co kdyby dokonce tak chvála měla jednoho dne vyznít — v denunciaci?! Často myslím na problémy spojené se ztrátou upřímnosti. To je přece zbraň, která by se jednoho dne mohla obrátit

proti mně. Dovedu si dobře představit, jak by takového materiálu mohli použít třeba rodiče, dotčení špatnou známkou na vysvědčení svého dítěte. Moji kolegové často mluví o takových případech.

Často je také řeč o rodičích nového typu, jakým se u nás říká zdravé síly, o nápadech, ukrytí za složkou na výkresy synáčka nebo holčičky magnetofon, s úkolem, pořídit zvukový záznam takové vyučovací hodiny. Není asi těžké představit si, jakou přítlačivost může mít takový druh vyzvědačství, na výrostka, jehož se navíc zmocní ještě třeba pocit, že je mu takto učitel vydán na milost a nemilost. Jenže taková úvaha není v představitosti tak řečených "zdravých sil" žádnou zábranou. Jím dokonce ani nestačí zvukové záběry vyučovacích hodin.

Organisují se pohovory s žáky, kteří, mezi čtyřma očima mají informovat o tom a o onom, co se tak na škole vyučuje. Stačí, aby měl žák slabý charakter, anebo se ve výpovědích zapletl a hned je profesor vystaven podezření.

To je také jedna taková forma vyzvědačství, která se napříště může stát součástí oficiálně připouštěných pravidel

Sám mohu ještě počítat s diskretním porozuměním svých žáků. Tím spíše, že vě-

dí, že se nemohu vyhnout určitým tlakům. Dokonce mi pomáhají s nimi se vyrovnat. Bojkotují například systematicky oslavy na počest Sovětského svazu, prosovětské manifestace a sovětské výstavy, kam od okupace — aby bylo vzbuzeno zdání živého zájmu a návštěvnosti, bývají odkomandovávány školou povinné děti. Říkám jim: Doufám, že víte, jak se tam máte chovat. A oni mi odpovídají: To se přece, samo sebou rozumí!

Až doposud se mé děti chovaly velmi dobře. Mohl bych být vlastně spokojen. Chlapci a děvčata si ovšem neosvojují druhou tvář jen pokud jde o mne. Jde jim i o jejich zájmy — třebaš o přijetí na universitu. Často jim je role, kterou musí hrát, jistě odporná. Říkají, že by dali i přednost nádenické práci, před takovou tristní komedií. Všeobecně vzato, je uklidňuji. A jako většina mých kolegů jim radím ke vstupu do Svazu mládeže. Skutečně tam také vstupují a dokonce vyvíjejí, aby měli alibi, nějakou tu aktivitu. A my, profesori, jsme též spokojeni. Máme pak vyčítat žákům nedostatek charakteru a dvojí tvář?"

O svobodě sdělování . . .

(Dokončení se str. 1.)

mená, že jim musejí být schváleni. Stranícká cenzura bedlivě sleduje, aby nic nevykolejilo — nejen v oblasti politické, ale i umělecké publicistiky, z právě platné linie. Rozhlasová a televizní pracovníci nemají v tomto smyslu vlastní politické, odborněprogramové nebo technické problémy, ale jen docela obyčejný strach. Nejde jim o souhlas či nesouhlas občanů, nýbrž o přízeň mocenské elity. Pro uklidnění vlastního svědomí — a v rámci typického manipulování občanů — čas od času tvrdí, že v západní společnosti je to v principu podobné, že tyto masové prostředky jsou nástrojem třídního boje, ve službě vládnoucí třídy či nejsilnější politické strany.

To je však cosi, co demokratická společnost právě nemůže připouštět a pokud se takové náznaky či tendence objevují — vznikají ihned ostré konflikty. Ve vedoucích orgánech rozhlasu a televize většiny evropských demokracií musejí být především zastoupeny všechny významné politické strany, vládní i opoziční, často i jiné společenské a třeba i náboženské organizace, mnohde se vytvářejí i samostatné výbory z řad prostých občanů. Politiku těchto sdělovacích prostředků přísně sleduje tisk, výzkumné ústavy registrují mínění obyvatelstva. Před volbami či před jinými důležitými akty rozhodování celostátního dosahu, mají právě se vyslovit před mikrofonom i televizní kamerou zástupci všech soupeřících politických směrů, včetně — tam, kde mají odpovídací počet voličů — i komunistů. Veřejné polemické diskuse s politiky a novináři se všemi pro a proti jsou novou masovou formou parlamentu, zasahujícího do všech domácností. Jestliže se tato rovnováha kdekoli poruší, postižení se bouří a žádají nápravu. Jestliže vlády mají tendenci využít účinků těchto mocných prostředků co nejvíce pro svoje účely, pak jejich odpůrci z řad opozice mají naštěstí zase ten-

denci jim to příliš nedovolovat. Konflikt naprosto opačného druhu pochází však ze skutečnosti, že rozhlasovou a televizní publicistiku v demokraciích tvoří především žurnalisté, jejichž vliv a jejichž názory, nepodléhající úzkoprsé cenzuře, působí na veřejnost někdy více, než proslovy a názory politiků. Veřejnost je často méně zvědavá, co k některé významné události řekne příslušný ministr, který občas podléhá pravidlům diplomacie a taktiky, než na to, co řekne populární komentátor, který se řídí zásadou, že před občany nemá zůstat nic utajeno, že politika je věcí veřejnou. Politické namítají, že je novináři často nahrazují aniž by k tomu měli příslušný volební mandát. To je pochopitelně problém jen akademický — redaktory lze sotva volit, v každém případě se však elektronická žurnalistika právě tak a právě tím stává samostatným kritickým a kontrolním komponentem demokratického pluralismu.

Také v demokraciích je vliv těchto masových institucí obrovský a nebezpečí jisté manipulace — i když v zcela jiném smyslu než v diktatuře — existuje. Toto nebezpečí snižuje už různorodost jednotlivých projevů a názorů, která občana nutí přemýšlet a vybírat si. Existuje řada pozoruhodných případů, kdy občané ve volbách rozhodli pro něco jiného, než pro co byla přímo či nepřímo — většina televizních publicistů. A lze považovat i za korektiv, jestliže v zemích s převážně konservativní vládou má televizní publicistika z větší části radikální charakter.

Demokracie je svým charakterem společností ovšem tak složitou a diskusní, že hromadné sdělovací prostředky, které ji mají sloužit jako celku, budou mít vždy určité problémy, jak ji, právě pro tu složitost, vystihnout. Mohou být ostatně už jen z důvodů časových a technických jen její miniprojekcí. Nemohou se navíc vzdát ani své

výchovné úlohy v oblasti kulturního, uměleckého a dětského vysílání. Jsou řízeny a tvořeny také jen lidmi, kteří se mohou dopouštět chyb. V politické rovině však nemohou stát nad demokracií ani proti ní, jejich úloha tu může být jen — nikoli agitovat a mentorsky poučovat či narizovat, ale vést obrovskou obec diváků a posluchačů k přemýšlení, snášenlivosti — diskusi, k zájmu o věci společné a o účast na jejich spolužití.

Karel Jezdinský

Škola slovanských

studií

Na srpnový — už sedmý — běh letní školy slovanských studií se přihlásilo na 60 zájemců ze všech východoevropských států, ale i z Finska, Francie, Itálie, západního Německa — Rakouska a Velké Británie. Školu pořádá filosofická fakulta University J. E. Purkyně v Brně. Přednášky se týkají českého jazyka, ale i literárních a uměleckých věd, historie a folkloristiky.

Kdo to bude číst?

Nakladatelství ÚV KSČ Svoboda vydalo novou publikaci: Zasedání ústředního výboru KSČ ve dnech 26.-27. října 1972. Spis obsahuje zprávu předsednictva ÚV KSČ, přednesenou Václavem Bilákem; O hlavních úkolech ideologické práce po XIV. sjezdu KSČ a závěrečný projev Dr. Gustava Husáka. Tyto materiály byly v roce 1972 uveřejněny "pouze" ve stranickém tisku . . .

Jednou větou

Československý prezident — armádní generál Ludvík Svoboda byl znovu propuštěn ze Státního sanatoria do domácího ošetření. Tentokrát trval jeho nemocniční pobyt a vážný stav skoro čtvrt roku. • Oficiální delegace francouzského parlamentu je na návštěvě v ČSSR. • Celkem 6 milionů tun obilovin sklídí prý letos zemědělci českých zemí. • Nové velké sídliště buduje se v Obrnicích na Mostecku. Má být dostavěno do roku 1976 a kromě šesti set bytů v něm bude moderní kino, restaurace, obchody a zdravotnické středisko. • Kdyně na Domažlicku oslavila nedávno 350 let od svého založení. • Pražská Loreta je opět přístupná. V hlavním ambitu se chystá stálá výstava barevných dřevorytů a plastik. •

PODĚKOVÁNÍ

Dagmar a Emil Ransdorfovi děkují touto cestou laskavým lidem, kteří uposlechli výzvy v Amerických Listech a darovali pro vážně nemocného Emila Ransdorfa krev . . . Redakce se k díkům těmto dárcům upřímně připojuje a jménem svým i jménem všech čtenářů AL přeje Emilu Ransdorfovi brzkého uzdravení.

O CENÁCH

V Praze se konala tisková beseda s představiteli Českého cenového úřadu. Téma je nabíledni: ceny, jak spotřebitelé vědí, stále stoupají, přestože to podniky všelijak kamuflují. I na zmíněné besedě byla znovu řeč o tom, jak se v Československu porušují cenové předpisy, především tím, že výrobce použije materiálu horší kvality, takže spotřebitel dostane výrobek, neodpovídající původně kalkulované ceně. A to je jen jedna z možností, jak může podnik cenu zmanipulovat; a také jediná z množství dalších příležitostí, kdy se občan-spotřebitel stane obětí machinací. Takových příležitostí využívá — jak dosvědčují doklady z československého tisku — stále větší množství prodáváčů a obsluhujících: vrchní klidné účtuje větší ceny, než jsou na jídelním lístku; prodáváči vracejí cizincům neplatné bankovky; v prodejně naučují — třeba za kabelku — o 20 korun víc; obsluhující u benzinového čerpadla nevymaže na ukazateli předcházející odběr a vyinkasuje od příštího zájemce onu sumu na víc. — Ovšem tohle vše se objeví sem tam v tisku jako perlička a jako — jak se redakce zajistí proti případné kritice shora — "netypický případ". Do statistik se tyto machinace nezaznamenají, snad ani zanést řádně nedají; ale na spotřebitelovu kapsu podstatný vliv mají. — Když byla řeč o statistikách: i na besedě o cenách padla pochopitelně čísla; ta negativnější jen nesměle: v restauračním stravování vzrostly podle toho ceny v průměru o osm desetin procenta; očití svědci však hovoří o stoupání daleko podstatnějším, o čemž zároveň svědčí jinde a jindy zveřejněné údaje — třeba o tom, že Restaurace a jídelny na mnoha místech nesplnily plán — protože lidem je to všechno moc drahé. Jiný údaj z tiskové konference: zdražení benzínu lze co do vlivu na hladinu maloobchodních cen vyčíslit čtyřmi desetinami procenta. Leč to už je zjevný švindl. Každému je jasné, že tu záleží na tom, co se počítá. Zůstane-li se u cen benzínu, pak se motoristovy náklady jasně a jedno-duše zvýšily až o 90% — jen s mírnou náhradou v podobě zrušené daně z motorových vozidel. A průměrný čtenář, který si nalistuje následní Statistickou ročenku ČSSR, snadno zjistí, že — jako naposled u benzínu — příklad jen mezi rokem 1971 stouply o mnoho procent na-

a 1972 ceny celé řady průmyslových výrobků; jen námatkou — o 15 až 20 procent se zvýšily z uváděných druhů zboží ceny elektrických praček, vysavačů, fotoaparátů a nábytku. Kdyby se ovšem vzal každý z těchto jednotlivých výrobků a promítl do celkové cenové hladiny, vyšlo by zase "pouze několik desetin procenta". V peněžence každý snadno zjistí, co těch pár desetin pro něho osobně představuje.

Marný poplach

Lidé, kteří se zabývají ochrannou životního prostředí v Československu, bijí už po léta na poplach. Opatření, která se v tom směru činí, jim připadají nedostatečná.

Ono volání je však stále marné. Před logickými potřebami člověka stojí plnění plánu za každou cenu. Tak se stalo, že čs. vodní hospodářství je v katastrofálním stavu. Na jeden díl odpadové vody tu např. připadá 9 dílů zředovací říční vody, zatímco světový průměr je 250 dílů. Čs. průmysl znečišťuje řeky tak, jako kdyby se do nich vypouštěla odpadová voda od 26 milionů obyvatel. Dnes vybudované čistírny odpadu se týkají jen 12% znečištěné vody. Pokud jde o spád popílku a jiných škodlivin je dnes vysokou koncentrací trvale ohroženo 6000 čtv. kilometrů (jak známo, nepřilíh rozsáhlého) území republiky. Na Slovensku způsobují exhaláty sníženou úrodnost půdy na ploše 47.000 hektarů. V severních Čechách byly zjištěny ze stejných příčin škody na zalesnění v prostoru 100.000 hektarů. Kritickou situací v této oblasti se nedávno musela zabývat Česká národní rada. Přes všechna častěčná opatření proti zhoršování nečistoty v ovzduší se hlavní zdroje neodstraňují. Naopak: v příštích 50 — 70 letech (kdy se sověročeský uhelný revír vyčerpá) bude objem uhlenné těžby stále stoupat. S ním i výstavba a výkony elektráren v Podkrušnohoří. Podle propočtů má sice absolutní množství emisí popílku klesat, ale zase se rozšíří kvantum kyslíčnicku siřičitého a jiných plvnných škodlivých látek. Místní úřady, jejichž statistiky o zdraví obyvatelstva jsou nanejvýš tajné — prozrazují vážný stav třeba tím, že každoročně posílají zdejší školní děti aspoň na jeden měsíc mimo devastovanou oblast — aby si odpčinuly v jiných horách. Stejně se pokoušejí získat větší množství odborářských a podnikových rekreačních míst v oblastech, která jsou snadno popílku méně zasažena.

S ČÍM SOUHLASÍME . . .

(Pokrač. ze str. 1.)

nemoc. Avšak inflace tak rychlá, jakou prožíváme dnes, není pouhá zanedbatelná potřeba. Nemůžeme ji dlouho snášet, nechceme-li, aby byla trvale poškozena společenská struktura a aby byla ohrožena světová hospodářská a politická stabilita.

Potřeba nejlepší možné protinflační politiky je naliehavá. Vláda neprojevuje žádnou zřejmou vůli postavit se do čela protinflačního tažení; nejslibnější metodou je proto důkladné vyšetření příčin a způsobu léčby inflace. Na tomto vyšetření by měly spolupracovat nejlepší ekonomické

ky, obchodní a politické mozky. Tato analýza by měla velkou hodnotu v tom, že by mobilisovala veřejné mínění a pomohla položit základy k důležitým změnám státní politiky.

Nynější inflační krize vyžaduje široce založené úsilí — směřující k tomu, aby veřejnost inflaci lépe chápala a aby se zlepšila státní politika v celé řadě otázek. Nejvhodnější tribuna je zde Kongres; na jeho půdě by se mělo zahájit vyšetřování, jak zlepšit ekonomický prospěch amerického lidu.

New York Times

O DĚTSKÝCH RUKOJMÍCH

Britský týdeník Sunday Times referuje o celosvětové akci, která má československou vládu přesvědčit, aby povolila výjezd několika stům "dětských rukojmí", jejichž rodiče uprchli na Západ v srpnu 1968 po sovětské okupaci Československa. Vývoj těchto dětí je v Československu silně omezován — je jim zakazováno vyšší a univerzitní vzdělání a úřady je považují za "děti zrádců".

V týdeníku Sunday Times pak čteme: "Všechny pokusy mezinárodních organizací — včetně Spojených národů a Červeného kříže — nějak těmto dětem pomoci, zatím ztroskotaly. Ted' se o účinnější pomoc pro asi čtyři sta rozdělených rodin pokouší skupina, která si říká Pařížský pomocný výbor." Z jeho prvních akcí se tu jmenují zásilky malých klecí s dětskými hračkami na všechna československá diplomatická zastoupení — jako připomínka útlačů; a například automobilové nálepky s textem "Pomozte československým dětem!"; nebo soutěž mezi francouzskými školáky o obrázek, znázorňující oddělený život rodičů a dětí.

Ve statí britského listu se pak cituje z dopisů, které dostala — poté, co byla celá akce zahájena — tajemnice pařížské skupiny paní Veronique Chabrolová především ze západního Německa, z Kanady a z Ameriky. Jeden manželský pár středních let například píše: "V moci československé vlády zůstaly tři naše děti; od doby, kdy jsme s nimi naposled byli, uplynulo pět dlouhých let. Všechny pokusy, aby se za námi dostaly (i s pomocí úředních míst Spojených států), ztroskotaly. Ale my stále věříme, že se to nakonec přece jen podaří". — Jeden 28-letý uprchlík z Kanady popisuje, jak on a jeho žena zůstali na Západě při jednom z posledních hromadných zájezdů do Belgie, který čs. úřady ještě v roce 1970 povolily. "Chtěli jsme vzít svou čtyřletou dceru s sebou, ale organizátoři státem podnikané cesty nám to zakázali. Utekli jsme bez ní — s představou, že se k nám připojí — jakmile dostaneme kanadská vstupní víza; ale nedošla nám už nikdy žádná odpověď. Ani žádost ministerského předsedy Trudeaua neměla žádný účinek."

Britský list pak konstatuje, že československé úřady nedělají tajemství z toho, že persekuce zmíněných dětí má politické pozadí. Krajská správa pasů a víz v Ostravě odpověděla na jednu žádost, aby bylo osmiletému chlapci dovoleno připojit se ke svým rodičům na Západě slovy: "Ve smyslu paragrafu 1 vládního výnosu č. 114/69 není v zájmu státu, aby byl povolen výjezd československého občana za tím účelem, aby se spojil s jiným obča-

nem Československé socialistické republiky, který žije v zahraničí bez povolení československých úřadů. Pokud jde o Vaši žádost je třeba vzít v úvahu skutečnost, že je Vaší chybou, že Vaše rodina žije rozdělena. Zájemem československých úřadů je, aby se rodiny spojovaly na území Československé socialistické republiky a ne aby mladiství odcházeli do zahraničí". K tomu dodává britský list: Rodiče, kteří poslechnou této oficiální rady a vrátí se do Československa, aby mohli žít se svými dětmi, jsou samozřejmě persekuvováni. A list cituje i výrok tajemnice pařížského výboru paní Chabrolové, že většina z postižených rodičů vyjela z vlasti v poměrně krátkém období Pražského jara, ov-

šem i tehdy pod podmínkou, že jejich dítě zůstane doma — což ostatně byl a je obvyklý postup československých úřadů: jeden člen rodiny musí zůstat na území státu jako "rukojmí".

Sunday Times pak píše, že rodiče — o které jde, si v naprosté většině nedovedli představit, že po pádu Dubčekova režimu se poměry v zemi tak změní. Nechali děti doma u příbuzných v naději, že za nimi brzy přijedou. Ale uplynulo už šest let a nevypadá to stále na to, že by československé úřady svůj zákaz zrušily.

Týdeník pak uvádí známou historii rodiny Pořízkovy. Stručně znovu: Pořízkovi emigrovali po sovětské invazi do Švédska, Paní Pořízková se — poté, co jejich dceři

nebylo uděleno výjezdní povolení — vydala o tři roky později do Československa pod cizím jménem a s pomocí dvou švédských přátel chtěla vyvézt své dítě, které žilo v Brně u babičky. Všichni tři byli zatčeni. Oba Švédové byli odsouzeni do vězení, ale po roce vypovězeni. Paní Pořízková mohla z Československa spolu se svou dcerou a dalším dítětem, které se mezitím narodilo, odjet za svým manželem teprve letos. Paní Chabrolová a členové pařížského výboru však z této skutečnosti usuzují, že československé úřady by — pod tlakem světového veřejného mínění — děti propustit mohly. Doslovný citát: "Panovovi mohli vyjet ze Sovětského svazu pod mezinárodním tlakem a pod vlivem židovských organizací. My věříme, že můžeme vykonávat podobný

Konference o papíru

V Českých Budějovicích se konala mezinárodní konference o papíru a celulóse. Přední specialisté z 15 zemí se zabývali nejen otázkami moderní výroby, ale i ochranou životního prostředí, především filtrací odpadních vod.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K.J. Krušina, Fack, S-126 08 Hagersten 8, Sweden, Europe. Napište si o prospekt

morální nátlak, abychom pomohli československým dětem a jejich nešťastným rodičům".

Dobrá kniha - nejlepší společník!

Hodnotných knih nie je nikdy dost'. Tým skôr, že v dnešnom Československu väčšina skutočne veľkých spisovateľov je umlčaná, pretože odmietajú svojím umením slúžiť režimu. Kvalitná československá literatúra vychádza teda skoro len v zahraničí. Tiež Univerzum Sokol Publications vydáva dobré knihy. Ponúkame Vám ich, milí čitatelia. Vieme, že hoci sú to české knihy, radi si niektoré z nich objednáte. Bratský jazyk nie je na prekážku tam, kde ide o kultúrne hodnoty . . . A tu je zoznam a stručný popis kníh, ktoré naše nakladateľstvo dosiaľ vydalo:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpovolnější mistrym pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírka esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Ž VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spolužádal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopracovatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbírka cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krádem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních období.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbírka anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Járy Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00